

Tomáš Akvinský: Participace na bytí; akt bytí, obecné bytí a o sobě existující bytí

Expos. Boeth. Hebd., lect. 2: „Mít účast/participovat [na něčem] je jako obdržet část [něčeho]. A proto, když něco přijímá částečně to, co náleží jinému v úplnosti, říkáme, že na tom má účast/participuje: jako se např. říká, že člověk má účast/participuje na živočichu, protože nemá pojem živočicha co do celé jeho obecnosti. A z téhož důvodu Sókratés má účast/participuje na ‚člověku‘. Podobně také podměť má účast/participuje na akcidentu a látka na formě, protože substanciální nebo akcidentální forma, která je ze svého pojmu obecná, je vymezena tím či oním podmětem. A podobně se říká, že účinek má účast/participuje na své příčině, a to zvláště tehdy, když neodpovídá síle své příčiny: např. jestliže řekneme, že vzduch má účast/participuje na světle slunce, protože je nepřijímá v té jasnosti, jaká je ve slunci.“

Est autem participare quasi partem capere; et ideo quando aliquid particulariter recipit id quod ad alterum pertinet, universaliter dicitur participare illud; sicut homo dicitur participare animal, quia non habet rationem animalis secundum totam communitatem; et eadem ratione Socrates participat hominem; similiter etiam subiectum participat accidens, et materia formam, quia forma substantialis vel accidentalis, quae de sui ratione communis est, determinatur ad hoc vel ad illud subiectum; et similiter effectus dicitur participare suam causam, et praecipue quando non adaequat virtutem suae causae; puta, si dicamus quod aer participat lucem solis, quia non recipit eam in ea claritate qua est in sole.

Summa theol. I, q. 45, a. 5, ad 1: „Stejně jako tento člověk participuje na lidské přirozenosti, tak každé stvořené jsoucno participuje, abych tak řekl, na přirozenosti bytí: neboť pouze Bůh je svým bytím.“

Sicut hic homo participat humanam naturam, ita quodcumque ens creatum participat, ut ita dixerim, naturam essendi: quia solus Deus est suum esse.

Quest. disp. De spirit. creat. a. 1, corp.: Vše, co následuje po prvním jsoucnu – protože není svým bytím –, má bytí jakožto přijaté v něčem, prostřednictvím čeho je bytí samo vymezeno (kontrahováno). Tak je v každém stvořeném jsoucnu něco jiného přirozenost věci, která participuje na bytí, a něco jiného samo participované bytí.

Omne igitur quod est post primum ens, cum non sit suum esse, habet esse in aliquo receptum, per quod ipsum esse contrahitur; et sic in quolibet creato aliud est natura rei quae participat esse, et aliud ipsum esse participatum.

Expos. De div. nom. 2, lect. 4: ... stvořená jsoucna participují na Bohu prostřednictvím podobnosti, takže [Bůh] přece spočívá nade vším jako neparticipovaný skrze vlastnost své substance.

... Deus ita participatur a creaturis per similitudinem, quod tamen remanet imparticipatus super omnia per proprietatem suae substantiae.

De subst. sep. 3: Vše ..., co na něčem participuje, přijímá to, co je předmětem jeho participace, od toho, co je zdrojem této participace; a potud je to, co je zdrojem této participace, jeho příčinou: stejně jako vzduch má participované světlo od slunce, které je příčinou jeho osvětlení.

Omne ... participans aliquid, accipit id quod participat, ab eo a quo participat: et quantum ad hoc, id a quo participat, est causa ipsius; sicut aer habet lumen participatum a sole, quae est causa illuminationis ipsius.

Původ Tomášova pojetí participace na bytí

Proklos, *Plat. theol.* III,2 (Saffrey – Westerink III, 10,27-11,5): „Každá neparticipova(tel)ná a primární příčina, která ze sebe uděluje existenci participovaným, klade před sekundárními jsoucný, která jsou jí nepodobná, monády, které jsou jí podobné. Mám tím na mysli, že například jedna duše klade před přirozenostmi mnohé duše a jeden intelekt klade před mnohými dušemi participované intelektu ... Před formami, které se vyskytují v jiných [věcech], tedy existují ty, které jsou samy v sobě, a před souřadnými příčinami existují transcendentní [příčiny] a před participovanými [monádami] neparticipova(tel)né monády. A abychom shrnuli náš důkaz: Transcendentní [příčiny] plodí souřadné [příčiny] a neparticipova(tel)né [monády] ustavují nad svými potomky participované monády a tato jsoucna, která existují sama v sobě, pak tvoří síly, které se vyskytují v jiných [věcech].“

πᾶν τὸ ἀμέθεκτον καὶ πρωτοουργὸν αἴτιον, ὑφιστάνον ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ μετεχόμενα, τοῖς ἀνομοίοις πρὸς αὐτὸ τῶν δευτέρων ἄνωθεν τὰς ὁμοίας προτάττει μονάδας, λέγω δὲ οἷον τὴν μὲν ψυχὴν τὴν μίαν ταῖς φύσεσι τὰς πολλὰς ψυχὰς, τὸν δὲ ἓνα νοῦν ταῖς πολλαῖς ψυχαῖς τοὺς μετεχομένους νόας. Οὕτω γὰρ ἂν τό τε πρότιστον γένος ἐξηρημένον πανταχοῦ τὴν ἀνάλογον ἔχει τῷ ἐνὶ τάξιν καὶ τὰ δεύτερα μετέχοντα τῶν τῇ αἰτία συγγενῶν ἀναλογοῖ τε πρὸς αὐτὴν καὶ διὰ τῆς τούτων ὁμοιότητος συνάπτοιτο πρὸς τὴν ἀμέθεκτον ἀρχήν. Ἔστιν ἄρα πρὸ τῶν ἐν ἄλλοις ὄντων εἰδῶν τὰ ἐν αὐτοῖς ὄντα καὶ πρὸ τῶν συντεταγμένων αἰτίων τὰ ἐξηρημένα καὶ πρὸ τῶν μετεχομένων αἱ ἀμέθεκτοι μονάδες· καὶ τὸ τούτῳ συναποδεδειγμένον, τὰ τε ἐξηρημένα γεννητικὰ τῶν συντεταγμένων ἐστὶν καὶ τὰ ἀμέθεκτα τὰς μεθεκτὰς ἐφίστησι τοῖς ἑαυτῶν ἐκγόνοις μονάδας καὶ τὰ ἑαυτῶν ὄντα τὰς ἐν ἄλλοις παράγει δυνάμεις.

Proklos, *El. th.* 81 (Dodds 76): „Vše co je participované, a přitom si uchovává svou oddělenost, je v participujícím přítomno prostřednictvím jakési neoddělitelné síly, kterou mu předává. Je-li totiž – jakožto to, co má svou samostatnou existenci – odděleno od participujícího a není v něm přítomno, je třeba nějakého středního členu, který spojuje jedno s druhým a který se více podobá participovanému, ačkoli je přítomen v participujícím. Je-li totiž ono participované oddělené, jak by na něm mohlo participující participovat, pokud nemá samo participované ani nic jiného od něj? Obojí tedy spojuje síla a vyzařování, které vychází z participovaného do participujícího. A jedno tedy bude participované, jedno participující a jedno to, prostřednictvím čeho dochází k participaci.“

Πᾶν τὸ χωριστῶς μετεχόμενον διὰ τινος ἀχωρίστου δυνάμεως, ἣν ἐνδίδωσι, τῷ μετέχοντι πάρεστιν. εἰ γὰρ [καὶ] αὐτὸ χωριστὸν ὑπάρχει τοῦ μετέχοντος καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἐκείνῳ, ὡς τὴν ὑπόστασιν ἐν ἑαυτῷ κεκτημένον, δεῖ δὴ τινος αὐτοῖς μεσότητος συνεχούσης θάτερον πρὸς θάτερον, ὁμοιοτέρας τῷ μετεχομένῳ καίτοι ἐν αὐτῷ τῷ μετέχοντι οὔσης. εἰ γὰρ ἐκεῖνο χωριστὸν ἐστὶ, πῶς τοῦτο μετέχει, μήτε αὐτὸ ἐκεῖνο ἔχον μήτε ἄλλο ἀπ' αὐτοῦ; δύναμις ἄρα ἀπ' ἐκείνου καὶ ἔλλαμψις εἰς τὸ μετέχον προελθοῦσα συνάψει ἄμφω· καὶ τὸ μὲν ἔσται δι' οὗ ἡ μέθεξις, τὸ δὲ μετεχόμενον, τὸ δὲ μετέχον.